

Estils

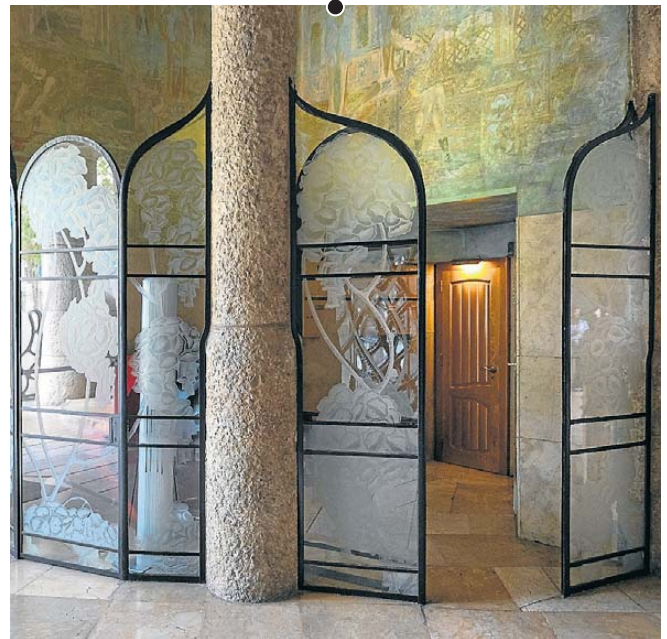
ATENEU BARCELONÈS

L'Ateneu se situa a l'edifici que va ser l'antic Palau Savassona, del segle XVIII. L'octubre del 1905, un cop adquirit el Palau per l'entitat cultural i amb la voluntat d'incorporar-hi un símbol de modernitat, la junta directiva de l'Ateneu va proposar la instal·lació d'un ascensor aprofitant la reforma de l'edifici que havien encarregat a l'arquitecte Josep Font i Gomà i al seu ajudant, Josep Maria Jujol, que va ser l'encarregat de dissenyar l'ascensor. El pressupost previst inicialment es va incrementar sobretot a causa de la construcció, el muntatge i la finor dels materials triats, com la fusta de caoba, l'envernissat i la cúpula amb vitralls.

CASA MILÀ - LA PEDRERA

En la innovadora distribució proposada per Gaudí a la Pedrera, els ascensors tenen un gran protagonisme. Gaudí situa un ascensor a cada pati, dos en total, que es corresponen amb els dos accessos principals a l'edifici. Les cabines estan treballades íntegrament amb fusta, amb poms de llautó, un banc de descans amb braços, un quadre de comandaments i un telèfon de comunicació amb cadascun dels habitatges.

Ascensors històrics: un patrimoni sorprenent i molt ben amagat

Us proposem una ruta per les cases de Barcelona que tenen els aparells antics més destacats

AURE FARRAN LLORCA
BARCELONA

Els vestíbuls d'un miler llarg d'immobles de la ciutat de Barcelona amaguen joies desconegudes. Ascensors construïts amb anterioritat al 1940 que són un patrimoni únic de la ciutat. Per fer inventari d'aquestes peces, des de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà (IMPU), en col·laboració amb la direcció de serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni, es va fer a finals del 2022 un primer mostreig que va detectar inicialment uns 400 aparells, un cens que en mesos posteriors es va anar ampliant. El mostreig fet fins al desembre del 2023 va permetre detectar 1.220 ascensors històrics.

Montse Prado, directora tècnica de l'IMPU, explica que el primer in-

ventari va servir per copsar una mica la magnitud del cens, "de manera que ens vam fixar principalment en la part més central de l'Eixample, que és on era més probable que hi hagués aquest tipus d'ascensor per l'època i per la tipologia de les construccions". Aquest primer estudi es va limitar a les illes entre Balmes i Pau Claris, entre la ronda de Sant Pere i la Diagonal. També es van tenir en compte els dos grans eixos viaris de la Gran Via de les Corts Catalanes –entre el carrer Urgell i la plaça Tetuan– i l'avinguda Diagonal –entre la plaça Francesc Macià i la plaça de Mossèn Cinto Verdaguer–. Es va fer una segona aproximació, "que vam acabar a finals del 2023, i que ja agafava tot l'Eixample i part de Sarrià i Gràcia, districtes on també era probable que trobéssim aquest patrimoni" i, efectivament, es va trobar molt materi-

Canvi
Amb els ascensors, els pisos més valuosos van passar a ser els més alts

al. "Per fer el cens –explica Prado– vam tipificar que fossin ascensors anteriors al 1940, i que tinguessin certes condicions, com la cabina de fusta o elements de malla trenada. Per fer la recerca vam fer un buidatge d'arxiu i un treball de camp, i també el Gremi d'Ascensoristes ens va aportar informació important. Hem de dir, però, que no hem fet una anàlisi històrica, sinó un llistat de finques". Formen part del mostreig tots els ascensors històrics localitzats amb independència del seu estat o de la seva vàlua patrimonial. No s'ha discriminat cap element malgrat que, en alguns casos, siguin ascensors amb escàs o nul valor històric-artístic. Aquesta és una tasca que caldrà dur a terme a posteriori, expliquen des de l'IMPU.

Prado reconeix que eren conscients que existia aquest patrimoni,

però que no havia estat quantificat, "i això era important per poder implementar polítiques de conservació. A partir d'aquí ja ens podem plantejar com ajudar les comunitats de veïns a mantenir-lo i conservar-lo". De fet, molts d'aquests ascensors ja estan situats en edificis catalogats específicament o bé que formen part del sector de conservació de l'Eixample (que inclou la protecció de tots els elements comuns) o altres conjunts protegits, de manera que ja compten amb un grau de protecció patrimonial, però per a molts altres, que no estan catalogats i formen part d'aquest mostreig, els permet optar a les ajudes i facilitar la restauració dels elements patrimonial d'interès.

Jordi Sarrats, vicepresident del Gremi d'Ascensors de Catalunya, explica que és molt important poder

**EL PANTÀ DE SAU
REGULA L'ACCÉS
DE VEHICLES**

L'accés amb vehicles al pantà de Sau està regulat des d'ahir i es mantindrà així durant els mesos d'estiu. Per quart any consecutiu, la mesura estarà en funcionament els caps de

setmana de juny i juliol, tot l'agost i els caps de setmana de setembre fins a la Diada. Per accedir a la zona, els responsables de l'Espai Natural de les Guilleries-Savassona expliquen

que s'haurà de reservar l'aparcament, ja sigui per a cotxe o per a moto, a través de la web o *in situ*. Els cotxes pagaran cinc euros per poder-hi estacionar i les motos dos.

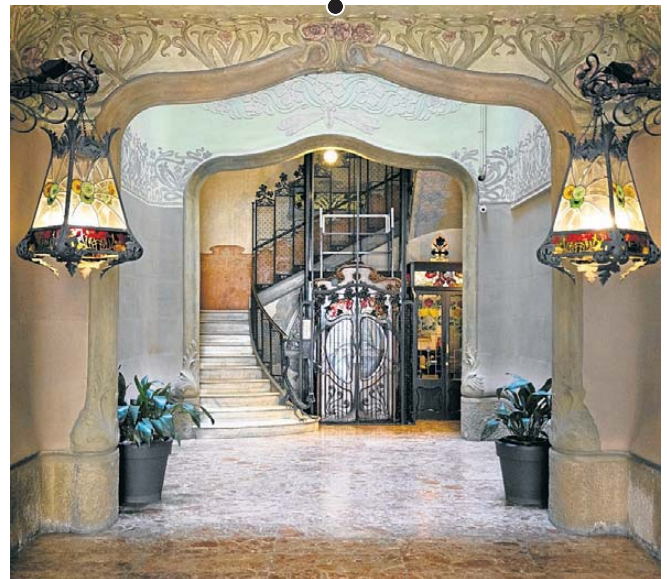
CASA BATLLÓ

És un dels edificis més emblemàtics de l'arquitectura d'Antoni Gaudí, que va ser l'encarregat de fer una reforma integral de l'immoble, tasca que es va dur a terme entre 1904 i 1906. L'espai vertical i els tancaments de l'ascensor, així com l'escala de veïns que travessa el conegut com a pati blau, són originals, dissenyats ja per Gaudí amb l'objectiu de deixar pas a un ascensor com l'actual.

CASA SEGARRA

A l'Eixample barceloní hi trobem nombrosos exemples d'ascensors històrics de gran bellesa, amb elements originals de fusta i ferro que doten els vestíbuls dels edificis de gran personalitat. Un d'ells és el de la coneguda com a Casa Segarra, una edificació dels anys 1904-1907, considerada una de les obres més notables del mestre d'obres Josep Masdeu. La façana mostra detalls plenament modernistes, com l'ondulació dels balcons, les baranes de ferro forjat o els elements d'ornamentació, mentre que l'impressionant vestíbul amaga detalls i elements de gran valor, com l'ascensor.

FOTOS: MIQUEL MUÑOZ

preservar aquests aparells i explica que "mantenir-los és tot un repte, ja que hem de fer lligar coses que estan pensades i fetes amb mentalitats molt diverses i influïdes per valors diferents del present", que passa per prioritzar sempre la seguretat. "Hem d'implementar totes les mesures de seguretat que demana la normativa intentant mantenir el valor arquitectònic i artístic". Sarrats apunta que en aquests casos cal fer "una enginyeria a mida amb un estudi previ per saber què es vol aconseguir i com resoldre els conflictes que puguin sorgir".

Montse Prado explica que alguns d'aquests ascensors són peces úniques, un patrimoni que cal preservar també pel que expliquen d'un moment històric. Hem de pensar, recorda, "que en el moment en què s'implanta, aquest element capgirava la realitat dels edificis. Fins aleshores, el principal era el pis més important, on vivien les famílies més benestants, mentre que els àtics eren per als porters. Quan arriba l'ascensor la cosa canvia i els pisos més valuosos passen a ser els més alts. A banda, molts d'aquests ascensors són un element decoratiu essencial i per això ens trobem amb ascensors dissenyats per arquitectes rellevants". En la mateixa línia, el vicepresident del Gremi d'Ascen-

sors de Catalunya destaca la personalitat dels aparells i el fet que, sovint, són peces úniques amb una lògica constructiva també única. Només visitant finques de l'Eixample, explica, podem veure com "cada ascensor té particularitats úniques i això fa que treballar-hi sigui més complex. Hem de pensar que, quan es van construir, els enginyers no disposaven de les normatives d'avui, de manera que cadascú desenvolupava l'aparell segons el seu criteri tècnic, inventant solucions per respondre al que demanava l'arquitecte". Tot plegat fa que les actuacions amb aquests ascensors si-

Pioner
El primer ascensor de Barcelona va ser el del Monument a Colom

guin complexes i, sovint, costoses. Per això reclama que hi hagi línies d'ajuda per part de les administracions per finançar el manteniment i adaptació d'aquests ascensors.

De fet, l'IMPU ha tornat a treure enguany ajudes per a la protecció i millora del paisatge urbà que inclouen, entre altres actuacions, les obres de restauració d'ascensors històrics, ja siguin catalogats o inclosos en el mostreig, i que incorporin els valors compositius de l'element original. Això vol dir, per exemple, que davant la necessitat d'actualitzar maquinària o guies de suport, es mantingui o restauri la cabina i tan-

caments de l'ascensor mantenint la composició original. Unes ajudes que cobreixen el 30% del cost de l'actuació amb un topall de 30.000 €.

Són moltes les cases amb nom propi de la ciutat de Barcelona que compten amb algun d'aquests ascensors històrics, com la Casa Martí Llorens, la Casa Sayrach, la Casa Calvet o la Casa Consol Grassot. El mapa d'ascensors inventariats està disponible en línia, però si voleu conèixer algunes d'aquestes joies arquitectòniques, en aquestes pàgines en teniu un petit tast.

El primer ascensor de Barcelona

El primer ascensor instal·lat a la ciutat de Barcelona va ser l'antic ascensor del conjunt escultòric del Monument a Colom, obra de l'arquitecte Gaietà Buigas amb motiu de l'Exposició Universal de Barcelona del 1888, tot i que l'ascensor va ser instal·lat un any més tard. Parlem d'un aparell de funcionament hidràulic que recorria el trajecte que avui es fa en 30 segons en 4 minuts. Pel que fa als ascensors elèctrics, s'apunta que el primer que es va instal·lar en un edifici d'habitatges va ser el 1897 en un immoble del passeig de Sant Joan. Posteriorment se'n van instal·lar d'altres com el de la Casa Burés (1905) o el de l'Ateneu Barcelonès (1906).

Tres de cada quatre ascensors de Catalunya hauran de ser reformats

El pròxim 1 de juliol entrarà en vigor una nova normativa del ministeri d'Indústria que obliga a aplicar millores de seguretat, una norma que, segons apunta el Gremi d'Ascensors de Catalunya, afectarà entre un 75% i un 80% dels ascensors. En principi, en quedarien exclosos els ascensors instal·lats o adequats els últims 10 anys, mentre que la resta hauran d'adaptar-s'hi. Aquesta nova normativa, per exemple, preveu que tots els ascensors hagin de comptar

amb una línia telefònica que permeti trucar al servei tècnic si algú hi queda atrapat. A banda, hauran d'incorporar altres dispositius per garantir la seguretat i hauran de substituir les guies que mantenen l'ascensor encarrilat. El termini serà de fins a 10 anys i el cost dependrà de les actuacions. Jordi Sarrats, vicepresident del Gremi d'Ascensors de Catalunya, ja avança que "lligar el valor històric d'alguns aparells i les noves mesures no serà fàcil".